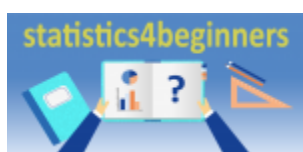
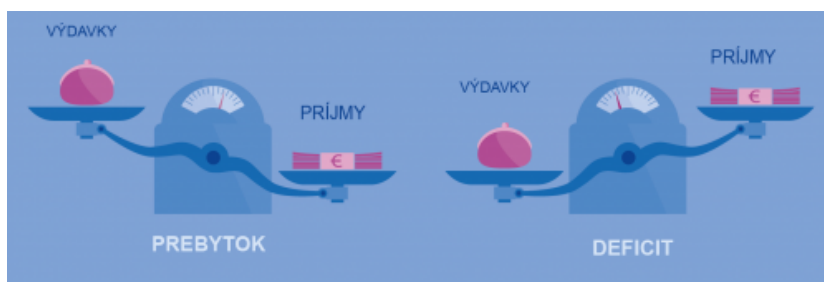

Začiatočníci: Štatistika verejných financií

Táto stránka je súčasťou bloku [Štatistika pre začiatočníkov](#), v rámci Statistics Explained na stránke Eurostatu, kde sú štatistické ukazovatele a [pojmy](#) vysvetlené jednoduchým spôsobom, aby sa svet štatistiky stal zrozumiteľnejším pre žiakov i študentov, ako aj pre všetkých, ktorí majú záujem o štatistiku.

Na pochopenie štatistiky verejných financií je dôležité si najprv vytvoriť predstavu o jej jednotlivých zložkách. Z tohto dôvodu sa tieto stránky zaoberajú tým, čo vláda a financie sú, až potom sa sústreďujú na otázky o tom, o čom vypovedajú štatistiky verejných financií a ako sa vypočítavajú.

Čo je to vláda?

V prvom rade musíme pochopiť, aký význam má pojem **vláda**.

Na účely štatistiky verejných financií sa **sektor vlády**, označovaný aj ako všeobecný sektor verejnej správy, skladá z:

- ústrednej štátnej správy;
- regionálnej štátnej správy, ktorá môžu byť známa pod rôznymi názvami (nie všetky krajiny majú túto úroveň správy);

- a miestnej samosprávy.

Sektor verejnej správy okrem toho zahŕňa:

- fondy sociálneho zabezpečenia; viac informácií o tomto špecifickom subsektore nájdete v rámcčku 1.

Rámček 1: Fondy sociálneho zabezpečenia

Subsektor fondov sociálneho zabezpečenia zahŕňa určité jednotky v rámci sektora verejnej správy, ktorých hlavnou činnosťou je poskytovanie sociálnych dávok. Niektoré skupiny obyvateľstva sú podľa zákona alebo nariadenia povinné podieľať sa na týchto systémoch alebo platiť príspevky. Tieto finančné prostriedky spravuje verejná správa, pokiaľ ide o stanovenie výšky príspevkov, ktoré sa majú uhradiť a dávok, ktoré sa majú vyplatiť. Bežnými príkladmi sociálnych dávok sú platby súvisiace s dôchodkami a chorobami.

Čo je štatistika verejných financií?

Štatistika verejných financií poukazuje na hospodárske činnosti sektora verejnej správy vrátane:

- **celkových príjmov a celkových výdavkov**, napríklad výdavky na sociálne dávky a príjmy z daní a sociálnych príspevkov;
- transakcie s finančnými **aktívami a pasívami**, napríklad vydávanie dlhopisov a z toho vyplývajúci prílev vkladov (zostatok bankového účtu), ako aj **ostatné toky** aktív a pasív, napríklad zmeny trhovej hodnoty dlhopisov sektora verejnej správy;
- stavy **aktív a pasív**, ktoré merajú, čo sektor verejnej správy vlastní (jeho aktíva - nefinančné, ako sú pozemky a budovy a finančné, ako sú jeho vklady v komerčných bankách) a čo dlhuje (jeho záväzky, ako napríklad vydané dlhopisy). Tie sa merajú v určitom momente, napríklad na konci roka.

Štatistika verejných financií je tak trochu podobná podnikovým výkazom: majú výkaz ziskov a strát, v ktorom sú zhrnuté príjmy (výnosy) a výdavky počas roka alebo štvrtroka a tiež súvaha na začiatku a na konci roka, v ktorej sú uvedené aktíva spoločnosti a záväzky.

Úplný názov záväzných noriem a metód, ktoré sa používajú pri zostavovaní štatistiky verejných financií v EÚ, je Európsky systém národných a regionálnych účtov, známy pod skratkou ESA. Tieto štandardy sa pravidelne aktualizujú, aby odrážali zmeny v ekonomike, ako napríklad finančný vývoj. Najnovšia verzia sa nazýva ESA 2010. Osobitné [príručky k štatistike verejných financií](#) týkajúce sa ESA 2010 sú k dispozícii na internetovej stránke Eurostatu, kde sa nachádzajú podrobnejšie informácie.

Čo nám prezrádza štatistika verejných financií?

Príjmy

Príjmy zahŕňajú rôzne druhy príjmov sektora verejnej správy, napríklad z rôznych druhov daní a sociálnych príspevkov. Tieto štatistiky ukazujú, koľko vládnych príjmov pochádza z daní z príjmov domácností, ako sú dane z príjmov fyzických osôb, koľko z daní z podnikateľských ziskov, koľko z daní z bohatstva alebo dedičstva, koľko z dane z pridanej hodnoty (DPH) alebo koľko pochádza z daní z výrobkov, ako sú cigarety, alkohol alebo benzín. Príjmy sektora verejnej správy z daní alebo sociálnych príspevkov sa často uvádzajú vo vzťahu k veľkosti hospodárstva, inými slovami vo vzťahu k hrubému domácomu produktu (HDP). Viac informácií o HDP je k dispozícii v inom bloku Štatistiky pre začiatočníkov. Okrem daní a sociálnych príspevkov má sektor verejnej správy napríklad - príjmy z dividend verejných korporácií, z úrokových výnosov, z úverových aktív alebo z pokút a sankcií.

Príklady

V roku 2016 tvorili v Dánsku dane z príjmov fyzických osôb 55,2% zo všetkých príjmov sektora verejnej správy z daní a sociálnych príspevkov, ale na Cypre to bolo 7,4%.

Naopak, dane zo ziskov podnikov predstavovali 17,3% celkových príjmov na Cypre, ale 0,5% z celkového objemu v Estónsku. Celkovo sa dane a sociálne príspevky v EÚ v roku 2016 rovnali 39,8% HDP. Medzi členskými štátmi EÚ bol tento pomer najvyšší vo Francúzsku na úrovni 47,4% a najnižší v Írsku na úrovni 23,6%.

Výdavky

Pokiaľ ide o výdavky sektora verejnej správy, štatistiku možno analyzovať dvoma spôsobmi.

Po prvé, môže sa analyzovať podľa druhu výdavkov, napríklad výplat štátnych zamestnancov (odmeny zamestnancov), úrokov (z dlhov), investičných výdavkov (tvorba hrubého kapitálu), dotácií, sociálnych dávok alebo iných výdavkov.

Príklady

Sektor verejnej správy môže investovať do širokej škály vecí, ako je napríklad infraštruktúra alebo výskum a vývoj, aby sme spomenuli aspoň niektoré. V roku 2016 predstavovali investície 5,8% výdavkov sektora verejnej správy v EÚ, od 3,3% v Portugalsku po 11,8% v Estónsku.

V EÚ predstavovali platby úrokov 4,6% vládnych výdavkov, od 0,1% v Estónsku po 9,3% v Portugalsku.

Po druhé, výdavky verejnej správy možno analyzovať podľa účelu výdavkov na základe klasifikácie funkcií verejnej správy (COFOG); najrozsiahlejšie kapitoly v tejto klasifikácii sú uvedené v rámečku 2. Podrobný a úplný zoznam je k dispozícii [tu](#).

Rámček 2: Rozdelenia COFOG - klasifikácia funkcií verejnej správy

- 01 Všeobecné verejné služby
- 02 Obrana
- 03 Verejný poriadok a bezpečnosť
- 04 Ekonomická oblasť
- 05 Ochrana životného prostredia
- 06 Bývanie a občianska vybavenosť
- 07 Zdravotníctvo
- 08 Rekreačia, kultúra a náboženstvo
- 09 Vzdelávanie
- 10 Sociálne zabezpečenie

Click on the image for an interactive view of the data.

Vizualizačný nástroj Kliknite na infografiku v pravej časti pre zobrazenie výdavkov sektora verejnej správy za všetky funkcie pre EÚ a všetky členské štáty!

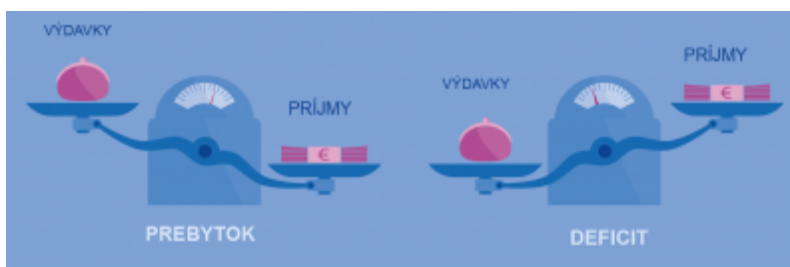
Aktíva a pasíva a dlh verejnej správy

Čo sa týka **aktív** (čo sektor verejnej správy vlastní) a **pasív** (čo sektor verejnej správy dlhuje), väčšina analýz sa zameriava na dlh sektora verejnej správy. V prípade hrubého dlhu sektora verejnej správy možno vykonať niekoľko rôznych druhov analýz:

- Aká je zadlženosť jednotlivých subsektorov sektora verejnej správy?

- V akej mene bol dlh vydaný?
- Aká je splatnosť dlhu, inými slovami, za ako dlho sa má splatiť?
- Na ktoré iné sektory sa dlh vzťahuje: iný subsektor verejnej správy, domácnosti, podniky alebo zahraničie?

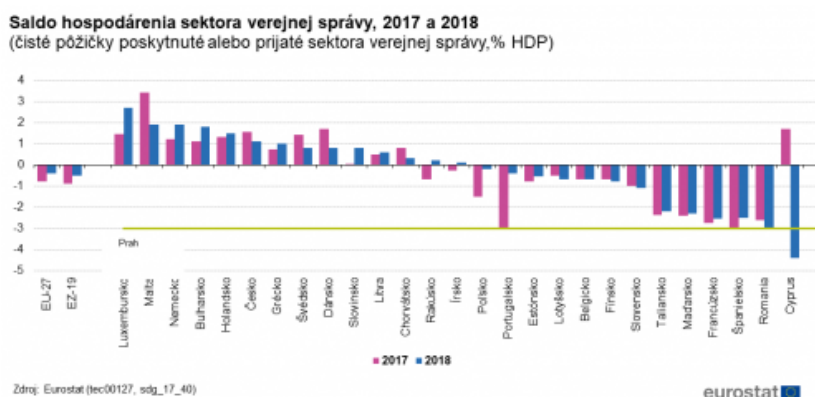
Ako sa vypočítava schodok verejnej správy?

Ak vezmeme do úvahy celkové príjmy a výdavky sektora verejnej správy, je možné vypočítať rozdiel, ktorý predstavuje buď **prebytok** (ak sú príjmy vyššie ako výdavky) alebo **schodok** (ak sú výdavky vyššie ako príjmy); rozdiel je známy aj ako **saldo sektora verejnej správy**. Inou možnosťou, ako sa pozrieť na túto rovnováhu, je pozrieť sa na dôsledok prebytku alebo deficitu: ak existuje prebytok, sektor verejnej správy má peniaze na požičiavanie, zatiaľ čo ak má deficit, musí si požičať, aby pokryl všetky výdavky. Prebytok / schodok sektora verejnej správy sa preto v národných účtoch označuje ako čisté pôžičky poskytnuté / prijaté.

Príklad

Na účely analýzy, napríklad na uľahčenie porovnania medzi krajinami, sa hodnota prebytku alebo deficitu často porovnáva s hodnotou HDP a potom sa uvádza ako percento (% HDP). Pozri príklad nižšie.

Graf 1: Saldo hospodárenia sektora verejnej správy, 2017 a 2018 (čisté pôžičky poskytnuté alebo prijaté sektora verejnej správy, % HDP) Zdroj: Eurostat (tec00127)

Ako sa vypočítava dlh verejnej správy?

Pri výpočte hrubého dlhu sektora verejnej správy sa zohľadňujú tri typy záväzkov:

- dlhové cenné papiere ;
- pôžičky ;
- obeživo a vklady .

V rámci EÚ má prevažná väčšina dlhu sektora verejnej správy podobu **dlhových cenných papierov**, najmä dlhopisov vydaných sektorom verejnej správy. V prípade dlhopisov je zvyčajne určená výška úrokov, ktoré budú vyplatené kupujúcemu. Taktiež stanovujú časové obdobie, po uplynutí ktorého bude splatená celková hodnota dlhopisu, jeho takzvaná nominálna hodnota: toto časové obdobie je známe ako jeho splatnosť.

Pôžička je, keď si sektor verejnej správy jednoducho požičia peniaze. Opäť platí, že pôžička bude typicky na obdobie, počas ktorého sa budú platiť úroky a na konci tohto obdobia by mala byť pôžička splatená v plnej výške. Môže ísť o pôžičku z inej krajiny, napríklad keď relatívne rozvinutá krajina požičiava peniaze inej krajine na pomoc pri jej rozvoji alebo len na krátkodobé úpravy likvidity.

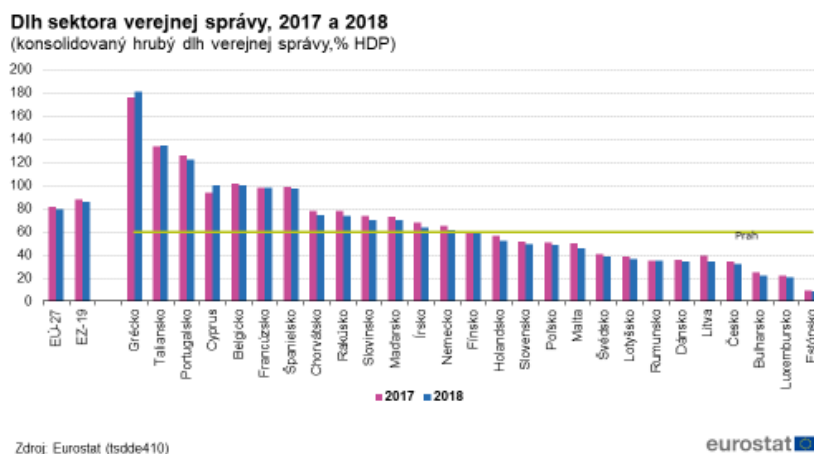
Hlavným rozdielom medzi **pôžičkami** a **dlhovými cennými papiermi** je, že pôžičky sú považované za „neobchodovateľné“, zatiaľ čo dlhové cenné papiere sú „obchodovateľné“. To znamená, že dlžník a veriteľ sú spravidla fixne viazaní na obdobie pôžičky, keďže pôžička sa vo všeobecnosti nemôže obchodovať od jedného veriteľa k druhému. Kupujúci dlhového cenného papiera však môže predať cenný papier niekomu inému pred jeho splatnosťou.

Záväzky z prijatých vkladov ústrednej štátnej správy sú podobné účtovným závierkam finančných inštitúcií, ako sú banky, stavebné sporiteľne, úverové jednoty alebo sporiteľne a úverové združenia. Vklady môžu byť vedené na účtoch, z ktorých môže majiteľ účtu voľne uskutočňovať platby alebo výbery, alebo môžu byť držané na účtoch, kde je prístup obmedzený, napríklad na určité časové obdobie.

Celkový dlh verejnej správy je súčtom týchto rôznych druhov dlhu, a to dlhových cenných papierov, pôžičiek a obeživa a vkladov. Hodnota štátneho dlhu je vyjadrená v mene, napríklad v eurách.

Príklad

Podobne ako v prípade deficitu sa hodnota dlhu často porovnáva s hodnotou HDP a následne sa uvádza ako percento (% HDP). Pozri príklad nižšie.

Graf 2: Dlh sektora verejnej správy, 2017 a 2018 (konsolidovaný hrubý dlh verejnej správy,% HDP) Zdroj: Eurostat (tsdde410)

Čo má štatistika verejných financií spoločné s eurom a konvergenčnými kritériami?

Súbor konvergenčných kritérií bol stanovený Maastrichtskou zmluvou, ktorá stanovila podmienky na vytvorenie eura. Krajiny, ktoré chcú vstúpiť do eurozóny, sú povinné tieto kritériá splniť a mali by si udržiavať svoje financie v rámci doleuvedených kritérií. Existujú dve konvergenčné kritériá, ktoré sa týkajú verejných financií, a to:

Deficit sektora verejnej správy - celkové príjmy verejnej správy mínus celkové výdavky verejnej správy - by nemali byť vyššie ako **3% HDP**.

Hrubý dlh sektora verejnej správy - inými slovami, koľko si sektor verejnej správy vypožičal prostred-

níctvom dlhových cenných papierov, úverov, hotovosti a vkladov a ktoré ešte neboli splatené - by nemal byť vyšší ako 60% HDP .

Postup pri nadmernom schodku (EDP)

Členské štáty EÚ pravidelne poskytujú Eurostatu údaje týkajúce sa ich prebytku / schodku a dlhu na štatistické overovanie. Tieto štatistiky sa potom používajú v rámci postupu Európskej komisie pri nadmernom schodku na účely analýzy rozpočtovej disciplíny a dodržiavania konvergenčných kritérií. Eurostat zverejňuje údaje vo forme tlačových správ a tieto štatistiky sú tiež prezentované v rámci Statistics Explained o štatistike verejných financií.

Späť na [Štatistika pre začiatočníkov – Úvod](#)

Other articles

Súvisiace články:

- [Všetky články v rámci Statistics Explained o štatistike verejných financií .](#)
- [Štatistika pre začiatočníkov](#)
 - [Spotrebiteľské ceny](#)
 - [HDP](#)
 - [Obyvateľstvo](#)
 - [Štatistické pojmy](#)
- [Government finance statistics|Štatistika verejných financií](#)
- [Štatistika verejných financií- štvrťročné údaje](#)
- [Výdavky sektora verejnej správy podľa funkcie — online publikácia](#)
- [Štruktúra dlhu sektora verejnej správy](#)
- [Štatistika daňových príjmov](#)

Slovník pojmov v rámci Statistics Explained :

- [Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté](#)
- [Dlh sektora verejnej správy](#)
- [Sektor verejnej správy](#)
- [Ústredná štátna správa](#)
- [Regionálna štátna správa](#)
- [Miestna samospráva](#)
- [Fondy sociálneho zabezpečenia](#)
- [Príjmy a výdavky sektora verejnej správy](#)
- [Klasifikácia výdavkov sektora verejnej správy podľa funkcie \(COFOG\)](#)
- [Aktíva](#)
- [ESA 2010](#)
- [Daňové príjmy](#)

- Dane z produktov
- Daň z pridanej hodnoty (DPH)
- Hrubý domáci produkt (HDP)
- Dividendy
- Odmeňovanie zamestnancov
- Úrok
- Hrubá tvorba kapitálu
- Dotácie
- Sociálne dávky
- Konvergenčné kritériá
- Zmluva o Európskej únii